



CZU: 347.962:343.969.5(478)

RĂSPUNDEREA PENALĂ A JUDECĂTORULUI DIN ROMÂNIA PENTRU INFRAȚIUNI CONTRA JUSTIȚIEI

Gheorghe COSTACHI,
doctor habilitat în drept, profesor universitar,
Daniela COZMA,
doctorandă

REZUMAT

Articolul cuprinde o trecere în revistă a infracțiunilor pentru care este pasibil de răspundere penală magistratul în virtutea statutului său de judecător, potrivit legii penale din România. Se pune accentul, în special, pe caracteristica juridico-penală a faptelor incriminate în art. 277, 280 și 283 din Noul Cod penal al României.

Cuvinte-cheie: magistrat, judecător, răspundere penală, infracțiune, compromiterea intereselor justiției, cercetarea abuzivă, represiunea nedreaptă.

CRIMINAL LIABILITY OF THE JUDGE IN ROMANIA FOR CRIMES AGAINST JUSTICE

Gheorghe COSTACHI,
Candidate of Legal Sciences, professor
Daniela COZMA,
PhD student

SUMMARY

The article includes an overview of the crimes for which the magistrate is criminally responsible based on his status as a judge, according to the criminal law of Romania. Particular emphasis is placed on the juridical-criminal characteristic of the facts incriminated in art. 277, 280 and 283 of the New Criminal Code of Romania.

Keywords: magistrate, judge, criminal liability, criminal law, crime, compromising the interests of justice, abusive investigation, unjust repression.

Introducere. Vorbind, în general, despre *răspunderea penală* a persoanei care îndeplinește o funcție publică, ca formă a răspunderii juridice, după cum se știe, aceasta intervine în ipoteza în care funcționarul a săvârșit o infracțiune în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu acestea [9, p. 89].

Fără îndoială, instituția juridică în cauză este aplicabilă și categoriei profesionale a *magistraților* (judecătorilor), chiar dacă ei sunt cei care aplică legea, întrucât într-un stat de drept magistrații nu au o imunitate absolută atunci când încalcă obligațiile ce derivă din lege ori Constituție [7, p. 110-111; 6, p. 51-52] și care se circumscriu funcției pe care o ocupă. În general, pentru modul în care își exercită atribuțiile specifice funcției și îndeplinește obligațiile ce derivă din aceasta, magistratul răspunde în una dintre

modalitățile prevăzute de lege (penal, civil, disciplinar sau moral) [9, p. 89].

În prezent, magistratul nu poate fi considerat un subiect de drept penal fără a se ține seama de funcția sa și, mai ales, fără a se face referiri la statutul său. În legătură cu aceasta, în doctrină, [9, p. 74] destul de sugestiv s-a conturat esența instituției răspunderii penale a magistratului, menționându-se că exercitarea atribuțiilor cu rea-credință, gravă neglijență ori nerespectarea normelor procedurale de către magistrat în activitatea judiciară ce a avut ca rezultat pronunțarea unei hotărâri sau soluții greșite, contrare realității și normelor legale aplicabile în cauză ori drepturilor și libertăților fundamentale ale părților, angajează răspunderea juridică penală a magistraților în condițiile legii.

Specific pentru categoria magistraților este faptul că, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, în legătură cu exercitarea funcției sau prin abatere de la anumite norme care nu au o legătură directă, nemijlocită cu funcția, pot pune sub semnul îndoielii prestigiul funcției de judecător și al corpului magistraților din care fac parte [9, p. 89].

Recunoașterea magistratului ca subiect de drept penal și admiterea cercetării lui penale este consacrată expres în legea de organizare judiciară a României. Relevante în acest sens sunt art. 94, art. 65 alin. (1) lit. f), art. 62 alin. (1) și (2) din *Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor* [13]. Bunăoară, art. 94 din legea citată expres prevede că „Judecătorii (...) răspund civil, disciplinar și penal, în condițiile legii”.

Vorbind nemijlocit despre răs-



punderea penală a magistratului, considerăm necesar a preciza că aceasta, potrivit legii, este posibilă în trei ipostaze:

- răspunderea penală în calitate de *persoană fizică* (subiect general);

- răspunderea penală în calitate de *funcționar public* (subiect activ calificat);

- răspunderea penală în calitate de *judecător* (de asemenea, subiect activ calificat).

În primul caz, magistratul în calitate de persoană fizică sau subiect general de drept este pasibil de răspundere penală pentru comiterea oricărei fapte incriminate de legea penală.

Fără îndoială că judecătorul trebuie să răspundă ca orice altă persoană pentru infracțiunile pe care le-ar săvârși fără a avea legătură cu exercitarea profesiei sale. Calitatea de judecător nu-l poate absolve de răspundere și nu constituie nici circumstanță atenuantă, ba chiar dimpotrivă [2, p. 144]. Totuși, având în vedere importanța funcției de magistrat în ansamblul societății, legiuitorul a instituit anumite derogări de la dreptul comun, în mare parte acestea vizând doar aspecte de procedură [12, p. 34].

În al doilea caz, magistratul, exercitând o funcție publică și fiind deci un funcționar public în cadrul sistemului judecătoresc, ca serviciu public [8, p. 41], este pasibil de răspundere penală pentru faptele interzise de legea penală săvârșite în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu acestea. În acest caz, magistratul va răspunde pentru fapte comise de subiecți activi calificați, expres reglementate de legea penală.

În al treilea caz, magistratul va răspunde penal și pentru faptele expres prevăzute de legea penală ca fiind comise de judecători. De regulă, acestea sunt grupate în categoria specială a infracțiunilor contra justiției, incluse în Titlul IV din Partea Specială a *Noului Cod Pe-*

nal al României [14] (în continuare NCP).

Propunându-ne, în continuare, să ne axăm doar asupra acestor fapte, reiterăm că în orice sistem penal, infracțiunile contra justiției joacă rolul de sprijin principal pentru desfășurarea în bune condiții a procedurilor judiciare [3, p. 304] și realizarea eficientă a actului de justiție.

Mai mult, „funcționarea mecanismului statal, precum și asigurarea drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor nu sunt posibile în lipsa unei justiții eficiente. Eficacitatea justiției este rezultatul respectării stricte a legii de către reprezentanții puterii judecătorești, dar și de către persoanele cu funcție de răspundere care contribuie la înfăptuirea justiției. Infracțiunile comise de către aceștia subminează autoritatea puterii de stat, în general, și autoritatea instituțiilor și autorităților publice în care activează astfel de persoane, în particular. Atingerea adusă relațiilor și valorilor sociale din sfera justiției de către reprezentanții puterii judecătorești și de către persoanele cu funcție de răspundere, care contribuie la înfăptuirea justiției, provoacă îndoieli din partea cetățenilor cu privire la capacitatea statului de a menține ordinea de drept, precum și cu privire la supremația legii” (E.F. Baisalueva [18, p. 3] citată de S. Brînză și V. Stati [4, p. 789]). Iar aceasta generează într-un final nihilismul juridic, fenomen ce deturneză însăși esența statului de drept.

În mare parte de aici pornește raționamentul necesității incriminării unui șir de fapte ca fiind comise împotriva/contra justiției. În același timp, este important de precizat că justiția în calitate de obiect generic al infracțiunilor contra justiției este apărută numai sub acele aspecte în care poate fi atins nemijlocit procesul înfăptuirii justiției (atât de către subiecți activi generali, cât și speciali). Cu toate acestea în activitatea organelor judiciare se săvârșesc și alte infracțiuni cum ar fi actele de

corupție, neglijența în serviciu, abuz de putere și de serviciu, exces de putere etc. Atunci când aceste fapte nu aduc atingere nemijlocit procesului înfăptuirii justiției, nu poate fi vorba de infracțiuni care împiedică înfăptuirea justiției [17, p. 11], ele încadrându-se deja în altă categorie de infracțiuni.

Scopul studiului. Rămânând în sfera infracțiunilor contra justiției, ne propunem în continuare să identificăm faptele pentru care sunt pasibili judecătorii, potrivit legii penale a României.

Rezultate obținute și discuții. Din economia legii penale a României (*Noul Cod Penal* (în continuare NCP) [14]), constatăm că judecătorii (ca subiecți activi speciali) sunt pasibili de răspundere penală pentru următoarele infracțiuni împotriva înfăptuirii justiției:

- *compromiterea intereselor justiției* (art. 277 NCP);

- *cercetarea abuzivă* (art. 280 NCP);

- *represiunea nedreaptă* (art. 283 NCP).

I. Compromiterea intereselor justiției. Potrivit alin. (1) art. 277 NCP, magistratul (judecătorul) este pasibil de răspundere penală pentru „divulgarea, fără drept, de informații confidențiale privind data, timpul, locul, modul sau mijloacele prin care urmează să se administreze o probă (...), dacă prin aceasta poate fi îngreunată sau împiedicată urmărirea penală (...)”.

Alineatul (2) al art. 277 NCP stabilește răspunderea penală a funcționarului public pentru „[d] ezvăluirea, fără drept, de mijloace de probă sau de înscrisuri oficiale dintr-o cauză penală, înainte de a se dispune o soluție de netrimitere în judecată ori de soluționare definitivă a cauzei (...)” de care a luat cunoștință în virtutea funcției.

Prin interpretare, putem constata că magistratul este pasibil de pedeapsă penală și pentru o asemenea faptă întrucât face parte, potrivit art. 175 alin. (1) din NCP, din câmpul



semantic al noțiunii de „funcționar public”.

În general, infracțiunea de *compromitere a intereselor justiției* cuprinde o paletă largă de conduite care, dintr-o perspectivă sau alta, pot afecta înfăptuirea actului de justiție, fie prin îngreunarea sau împiedicarea urmăririi penale, fie prin afectarea drepturilor procesuale ale persoanelor implicate în procesul penal, drept urmare a alterării prezumției de nevinovăție, ca principiu director al procesului penal [3, p. 351].

Ca motivație a acestei incriminări (apreciată ca fiind una nouă [1, p. 24]), redactorii textului atestă faptul că „incriminarea acestui tip de conduită urmărește, în primul rând, creșterea gradului de exigență față de funcționarii care își desfășoară activitatea în domeniul administrării justiției, în legătură cu modul de gestionare a unor date și informații pe care le obțin în cursul unui proces penal, care pot influența semnificativ aflarea adevărului ori dreptul la un proces echitabil al persoanei cercetate sau judecate” [11].

Incriminarea unei astfel de fapte vine să întărească garanțiile privind dreptul la un proces echitabil și, în special, prezumția de nevinovăție, consacrate în art. 6 din *Convenția Europeană a Drepturilor Omului* [5]. Potrivit Convenției, statele semnatare au, pe lângă obligația negativă de a se abține de la orice încălcare a drepturilor în afara limitelor permise, și obligația pozitivă de a lua măsurile necesare să asigure garantarea acestor drepturi împotriva încălcării lor de către orice altă persoană, astfel că încălcarea prezumției de nevinovăție angajează responsabilitatea statului în cazul nerespectării oricăreia dintre cele două obligații.

Astfel, prin reglementarea analizată se urmărește „împiedicarea funcționarilor să prezinte public mijloace de probă (declarații de martori, expertize, înregistrări audio-video, procese-verbale de re-

dare a conținutului unor convorbiri înregistrate etc.) într-un proces penal în curs de desfășurare, în scopul de a nu transforma prezumția de nevinovăție într-o prezumție provizorie de vinovăție până la soluționarea cauzei. În plus, aprecierea unei probe, indiferent de conținutul acesteia, poate duce adesea la concluzii eronate, atât timp cât ea nu este evaluată în raport de întregul probatoriu al dosarului pentru a-i stabili astfel legalitatea, relevanța și forța probatorie, dar, odată adusă la cunoștința publică, o probă aparent incriminatoare va induce, în mod inevitabil, ideea de vinovăție, iar uneori această percepție nu mai poate fi schimbată nici măcar prin prezentarea verdictului oficial de nevinovăție constatată de autoritățile judiciare” [11].

Date fiind modalitățile eterogene de comitere a faptei, fiecare dintre conduitele incriminate lezează dintr-un unghi distinct valoarea socială protejată, generic numită buna înfăptuire a justiției.

Articolul analizat conține o variantă tip în alin. (1) și două variante de tip – alin. (2) și (3). Prin urmare, acestea se rețin în concurs real de infracțiuni, atât între ele, cât și față de fapta de bază, dacă sunt comise de aceeași persoană, chiar dacă au prevăzut aceeași pedeapsă, pentru că nu sunt fungibile, nu se pot substitui [10, p. 61].

Potrivit cercetătorilor, alin. (1) al art. 277 NCP incriminează o formă specială de favorizare a infractorului, căci prin divulgarea unor date privind derularea unor acte de urmărire penală, aflarea adevărului poate fi iremediabil compromisă, cu consecința implicită a îngreunării sau zădărnirii urmăririi penale. În esență, infracțiunea urmărește împiedicarea scurgerilor de informații cu privire la derularea unor procedee probatorii în cadrul procesului penal, scurgeri care ar putea compromite aflarea adevărului.

Prin următoarele două modalități de comitere (alin. (2) și (3) art. 277

NCP) se urmărește protejarea suspectului sau inculpatului de eventuale încălcări ale prezumției de nevinovăție, prin expunerea publică a unor informații din dosarul penal, care ar putea altera până la esență această garanție/drept procesual acordat inculpatului [3, p. 352].

Subiectul activ al infracțiunii este unul special, fapta putând fi comisă doar de către un funcționar public care a cunoscut informațiile în cadrul exercitării atribuțiilor de serviciu.

Laturna obiectivă a infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 277 NCP cuprinde acțiunea de *divulgare* care presupune transmiterea informației privind administrarea unei probe unei/unor persoane sau publicului larg.

Informația confidențială divulgată trebuie să se refere la data, timpul, locul, modul sau mijloacele prin care urmează să se administreze o probă. În cazul în care informația se referă la orice altă împrejurare, iar divulgarea poate fi considerată un ajutor dat pentru a îngreuna sau împiedica efectuarea urmăririi penale, fapta funcționarului public va fi încadrabilă în infracțiunea de favorizare a infractorului.

Informația confidențială divulgată poate să se refere la efectuarea acelor procedee probatorii care mizează pe „luarea prin surprindere” a inculpatului sau a persoanei vizate, astfel încât aceasta să nu aibă posibilitatea de a distruge probele relevante pentru cauză (spre exemplu, efectuarea unei percheziții la domiciliu) ori de a-și disimula comportamentul în vederea ascunderii conduitei sale infracționale (interceptări).

Așadar, informațiile confidențiale, de regulă, se vor referi la următoarele procedee probatorii: interceptarea audio sau video a suspectului, efectuarea în viitor sau derularea unor operațiuni sub acoperire, efectuarea unei percheziții domiciliare, efectuarea unui flagrant etc. [15, p. 188].

Textul analizat impune și o ur-



mare specifică, cerând ca actul de divulgare să aibă aptitudinea de a îngreuna sau împiedica urmărirea penală. În acest sens, cercetătorii susțin că pornind de la natura procedurii probatorii și de la cerința ca orice probă administrată în cauză să fie concludentă și pertinentă se conturează tendința de a prezuma existența unei astfel de urmări din simplul fapt al divulgării [3, p. 354].

În a doua modalitate de comitere a faptei (prevăzută la alin. (2) art. 277 NCP) se sancționează divulgarea oricărei informații consemnate în dosarul cauzei penale, fie că ea se referă la probe, fie că se referă la efectuarea unor acte procesuale.

Latura subiectivă a infracțiunii în toate modalitățile de comitere se caracterizează prin intenție directă sau eventuală.

Sancțiunea pentru modalitatea de comitere prevăzută la alin. (1) art. 277 NCP este închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă, iar pentru modalitatea prevăzută la alin. (2) – închisoare de la o lună la un an sau cu amendă.

Potrivit cercetătorilor, prevederi similare celei române sunt în art. 226-13 și 434-7-2 din *Codul penal francez*, art. 379bis din *Codul penal italian*, art. 466 din *Codul penal spaniol*, art. 371 din *Codul penal portughez*, art. 293 din *Codul penal elvețian* și în Capitolul 20 din *Codul penal suedez* [10, p. 61].

Alte voci susțin că norma penală în cauză cuprinde o incriminare nouă care nu corespunde realităților din România. Este un exces de represiune nejustificat nici de solicitările doctrinei, nici ale jurisprudenței. Mai mult, există și o preluare necritică a unor modele străine [1, p. 24]. În opinia noastră, asemenea fapte comise de judecător nu ar trebui să rămână nepedepsite, întrucât într-o astfel de variantă ele ar putea constitui premise certe pentru eventuale acte de corupție.

II. Cercetarea abuzivă. Potrivit art. 280 NCP: „(1) Întrebuin-

țarea de promisiuni, amenințări sau violențe împotriva unei persoane urmărite sau judecate într-o cauză penală, de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un *judecător*, pentru a o determina să dea ori să nu dea declarații, să dea declarații mincinoase ori să își retragă declarațiile, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică. (2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează producerea, falsificarea ori ticluirea de probe nereale de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător”.

În prima formă de comitere (alin. (1) art. 280 NCP), infracțiunea de cercetare abuzivă vizează toate acele forme prin care se poate compromite legalitatea procesului penal, prin încălcarea principiului loialității administrării probelor (principiu expres reglementat de art. 101 *Cod de procedură penală a României*).

Astfel, chiar dacă finalitatea oricărui proces penal trebuie să fie aflarea adevărului, adevărul poate fi aflat doar prin instrumentele legale puse la dispoziția organelor judiciare, nu și prin conduite abuzive care pun în discuție fundamentele statului de drept. Din această perspectivă, infracțiunea este una contra înfăptuirii actului de justiție în afara limitelor de legalitate trasate de dreptul procesual-penal [3, p. 362].

Subiectul activ este unul special, respectiv un organ de cercetare penală, procuror sau un judecător (fie un judecător de drepturi și libertăți, fie un judecător de cameră preliminară, fie un judecător de scaun – cel care judecă propriu-zis cauza [10, p. 64]). *Subiectul pasiv* este, de asemenea, special, respectiv o persoană urmărită sau judecată într-o cauză penală.

Latura obiectivă a infracțiunii, în prima sa modalitate de comitere (alin. (1) art. 280 NCP), presupune acțiunea de întrebuințare de promisiuni, amenințări sau violențe față de victimă, pentru a o determina să dea sau să nu dea declarații, să dea

declarații mincinoase ori să își retragă declarațiile. Deci, fapta este una comisivă, exprimată prin acțiuni de întrebuințare a promisiunilor, amenințărilor sau violențelor față de victimă.

În a doua formă de comitere (alin. (2) art. 280 NCP), potrivit unor cercetători [3, p. 363], infracțiunea nu este decât o formă specială de inducere în eroare a organelor judiciare prin producerea sau ticluirea de probe, formă calificată prin calitatea specială a subiectului activ (raportat la art. 268 alin. (1) NCP). Din acest punct de vedere, se consideră că pentru o reglementare mai „ordonată” a infracțiunilor, ar fi fost oportună plasarea acestei modalități de comitere ca o formă agravantă în cadrul art. 268 alin. (2) NCP [3, p. 363], care incriminează fapta de *inducere în eroare a organelor judiciare*. În concret, norma dată prevede pedeapsă penală pentru „producerea sau ticluirea de probe nereale, în scopul de a dovedi existența unei fapte prevăzute de legea penală ori săvârșirea acesteia de către o anumită persoană”. Alte voci susțin că chiar dacă fapta cercetată reprezintă o variantă specială a inducerii în eroare a organelor judiciare ca modalitate de comitere, ea nu poate fi inclusă la acea infracțiune din cauza calității subiectului activ (însuși organul judiciar) [10, p. 64].

Venind cu unele explicații, precizăm că *producerea* de probe înseamnă crearea unor probe care nu au existat (de exemplu, înscrisuri falsificate), iar *ticluirea* înseamnă crearea unui scenariu cu probe existente, astfel încât să se creeze aparența de probare.

Raportat la reglementarea anterioară, în doctrină s-a susținut că ticluirea se poate face doar cu probe neadevărate [16, p. 231] (în noua reglementare, fiind utilizat termenul de „nereale” – e.n.). În opinia altor cercetători însă, plecând de la o asemenea abordare, nu ar mai exista nicio diferență între ticluirea și producerea de probe. Așadar, se



crede că probele pot fi și adevărate, dar contextul în care sunt prezentate face ca fapta autorului să poată fi considerată o ticluire de probe [3, p. 315].

Pe de altă parte, atragem atenția că norma penală analizată (alin. (2) art. 280 NCP) incriminează nu doar producerea și ticluirea de probe ne-reale, dar și falsificarea de probe.

Latura subiectivă a infracțiunii se materializează prin intenție directă sau eventuală [3, p. 315]. Potrivit altei opinii, cu care suntem de acord, elementul subiectiv specific al acestei infracțiuni este intenția directă calificată prin scop, întrucât fapta trebuie să fie comisă pentru determinarea persoanei urmărite sau judecate să dea ori să nu dea declarații, să dea declarații mincinoase ori să își retragă declarațiile. Pe cale de consecință, pentru consumarea infracțiunii nu este necesar să se realizeze acest scop, fiind suficient să se constate că a fost urmărit de făptuitor la momentul comiterii infracțiunii [10, p. 64].

Aceeași formă a intenției poate fi reținută și pentru fapta prevăzută la alin. (2) – „producerea, falsificarea ori ticluirea de probe nereale”, în acest caz, legiuitorul nespecificând existența vreunui scop.

Pedeapsa prevăzută pentru ambele modalități de comitere a faptei este închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

III. Represiunea nedreaptă. Potrivit art. 283 NCP: „(1) Fapta de a pune în mișcare acțiunea penală, de a lua o măsură preventivă neprivativă de libertate ori de a trimite în judecată o persoană, știind că este nevinovată, se pedepsește cu închisoarea de la 3 luni la 3 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică. (2) Reținerea sau arestarea ori condamnarea unei persoane, știind că este nevinovată, se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică”.

Prin infracțiunea de *represiune nedreaptă* se urmărește buna înfăptuire a actului de justiție prin asigurarea că persoanele care au atribuții privind aplicarea legii penale nu le vor deturna de la scopul lor legitim, folosind abuziv aceste instrumente de coerciție, cu consecința încălcării flagrante a drepturilor victimei, respectiv a drepturilor la libertate fizică, la liberă circulație și chiar la viața privată [3, p. 367].

În general, atunci când se pune în mișcare acțiunea penală, se dispun măsuri preventive neprivative și privative de libertate, se trimite în judecată sau se condamnă o persoană, despre care se știe că nu este vinovată, se comit acte procesuale deosebit de periculoase pentru activitatea de înfăptuire a justiției, întrucât ele duc la supunerea unei persoane nevinovate la o represiune nedreaptă [9, p. 133].

Obiectul juridic special la care atentează această faptă este constituit din relațiile sociale referitoare la înfăptuirea justiției care exclud acte de represiune nedreaptă împotriva persoanelor nevinovate. *Obiectul juridic secundar* constă din relațiile privitoare la libertatea și demnitatea persoanei.

Subiectul activ este unul special. Chiar dacă norma nu cere în mod explicit o anumită calitate a subiectului activ, din tipicitatea faptei se deduce că acesta trebuie să fie un funcționar public cu atribuții în realizarea actului prevăzut de normă: punerea în mișcare a acțiunii penale (care poate fi dispusă de procuror și judecător); dispunerea și aplicarea măsurilor preventive de constrângere (care pot fi dispuse de procuror și judecător), trimiterea în judecată (care poate fi dispusă numai de procuror), condamnarea unei persoane (care poate fi dispusă numai de judecător) etc. [9, p. 134]. Astfel, subiecți activi pot fi doar procurorul, judecătorul de drepturi și libertăți sau judecătorul/judecătoria dintr-un complet de judecată [3, p. 367].

Dacă e să ne referim concret la

judecător, este de precizat că, potrivit normei penale analizate, acesta este pasibil de răspundere penală pentru asemenea fapte ca: punerea în mișcare a acțiunii penale, dispunerea măsurilor preventive neprivative de libertate, arestarea și condamnarea unei persoane, despre care știe că este nevinovată.

Subiect pasiv secundar este persoana față de care s-a efectuat un act de represiune nedreaptă.

Participația penală este posibilă sub forma instigării sau complicității în toate cazurile. În forma coautorului, infracțiunea de represiune nedreaptă poate fi comisă numai în ceea ce privește arestarea sau condamnarea unei persoane de către un complet de judecată [9, p. 134].

Latura obiectivă presupune acțiunea de punere în mișcare a acțiunii penale, luarea unei măsuri preventive neprivative de libertate ori trimiterea în judecată a unei persoane știind că este nevinovată. Se afirmă astfel că orice restricționare sau privare de drepturi făcută în mod abuziv, știind că persoana este nevinovată, trebuie să intre sub incidența legii.

În modalitatea asimilată de comitere (prevăzută la alin. (2) art. 283 NCP), sancționată mai grav, fapta constă în reținerea sau arestarea ori condamnarea unei persoane, știind că este nevinovată.

Infracțiunea este una comisivă, săvârșirea uneia dintre acțiunile menționate fiind suficientă pentru realizarea elementului material al infracțiunii; în situația comiterii a două sau mai multe dintre acțiuni (punerea în mișcare a acțiunii penale și arestarea) în baza aceleiași rezoluții infracționale va exista o infracțiune unică și nu un concurs de infracțiuni [9, p. 135].

Explicarea acțiunilor prin care se comite fapta le regăsim detaliat la cercetătoarea F. Dragomir, după cum urmează [9, p. 135-136]:

Punerea în mișcare a acțiunii penale înseamnă inculparea unei persoane care este învinuită de co-



miterea unei infracțiuni; mijlocul prin care se pune în mișcare acțiunea penală și prin care se realizează elementul material al infracțiunii este unul dintre actele procesuale prevăzute de lege: ordonanța procurorului, încheierea judecătorului.

Arestarea unei persoane presupune emiterea unui mandat de arestare preventivă de către organele abilitate, acțiunea prin care se realizează arestarea fiind încheierea prin care se dispune arestarea învinuitului sau inculpatului și emiterea mandatului de arestare preventivă. Acțiunea de dispunere a arestării există și atunci când se menține sau se prelungește această măsură.

Trimiterea în judecată presupune deferirea instanței de judecată a unei persoane învinuită de comiterea unei fapte penale, acțiune care se realizează prin întocmirea rechizitoriului de către procuror.

A *condamna* o persoană înseamnă a pronunța o hotărâre prin care se constată că persoana inculpată este vinovată și se aplică o pedeapsă sau alte sancțiuni de drept penal. Elementul material al infracțiunii de represiune nedreaptă se realizează prin pronunțarea hotărârii de condamnare, indiferent dacă aceasta a fost ulterior desființată de o instanță superioară sau dacă a intervenit o amnistie.

Toate aceste acțiuni dobândesc caracter penal atunci când sunt exercitate contra unei persoane nevinovate. Nevinovăția unei persoane se consideră dovedită atunci când s-a constatat existența vreunui dintre cazurile prevăzute la art. 10 *Cod de procedură penală* român (fapta nu există, fapta nu este prevăzută de legea penală, faptei îi lipsește unul dintre elementele constitutive ale infracțiunii etc.) sau în situația în care, potrivit art. 11 din *Codul de procedură penală* român, trebuie să se dispună scoaterea de sub urmărirea penală sau achitarea [9, p. 136].

Urmarea imediată are un conținut complex, pe de o parte, constă în crearea unei stări de pe-

ricol pentru relațiile sociale de serviciu care compun obiectul juridic special, iar pe de altă parte, constă în atingerea adusă demnității, onoarei sau libertății fizice, psihice a persoanei nevinovate, în cazul în care aceasta a fost efectiv arestată sau a început executarea pedepsei la care a fost condamnat [9, p. 136].

Urmarea imediată principală sau secundară a infracțiunii de represiune nedreaptă, constând într-o stare de pericol și vătămarea cauzată celui față de care s-a săvârșit elementul material al infracțiunii, este inerentă acestor acțiuni, astfel că legătura de cauzalitate fiind implicită, constatarea acesteia nu trebuie dovedită.

Fapta analizată poate fi comisă cu intenție directă sau eventuală (indirectă). Pentru existența infracțiunii este necesar ca făptuitorul să fi știut că persoana împotriva căreia se comite vreuna dintre acțiunile prevăzute la art. 283 NCP, este nevinovată. Săvârșirea faptei din culpă nu este incriminată și, ca atare, nu constituie infracțiune.

Nu există răspundere penală în situația în care făptuitorul a apreciat în mod greșit că o persoană împotriva căreia a acționat este vinovată sau în situația în care a apreciat greșit că o persoană este nevinovată dar, ulterior, se stabilește vinovăția acesteia [9, p. 136].

Modalități. Infracțiunea, deși susceptibilă de parcurgerea fazei actelor premergătoare și de tentativă, este incriminată numai în formă consumată. Actele preparatorii pot fi incriminate, atunci când au servit la comiterea infracțiunii, ca acte de complicitate anterioară sau ca acte de instigare.

Consumarea infracțiunii are loc în momentul în care s-a săvârșit una dintre acțiunile ce constituie elementul material și s-a produs urmarea imediată. Atunci când elementul material se realizează prin dispunerea arestării sau condamnarea persoanei nevinovate, nu este nevoie pentru consumarea infracțiunii ca acea persoană să fie efectiv arestată

sau să înceapă executarea pedepsei.

Infracțiunea este susceptibilă de prelungire în timp sub forma infracțiunii continuate, când în realizarea aceleiași rezoluții infracționale făptuitorul, succesiv, pune în mișcare acțiunea penală, dispune arestarea și trimite în judecată [9, p. 137].

Sancțiunea. În prima modalitate de comitere, infracțiunea se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

În a doua modalitate de comitere, fapta se sancționează cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică. Opțiunea legiuitorului de a sancționa mai grav comiterea faptei în această modalitate se consideră a fi justă, având în vedere faptul că prin aceste acțiuni victima suferă cea mai gravă consecință posibilă a fi generată în cadrul unui proces penal, respectiv privarea sa de libertate [3, p. 368].

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, iar urmărirea penală și judecarea se face potrivit normelor procedurale aplicate în cauzele în care sunt cercetați magistrații (procedura cvasiderogatorie de la dreptul comun) [9, p. 137].

În fine, precizăm că norma analizată reproduce prevederile art. 268 Cod penal anterior adăugând ipoteze noi (reținerea, luarea unei măsuri preventive neprivative de libertate). Potrivit statisticii judiciare acest text nu s-a aplicat niciodată. Prin urmare, în doctrină se susține că fapta rămâne a fi o incriminare ce răspunde mai mult unei ipoteze teoretice [1, p. 24; 10, p. 61].

Generalizând, conchidem că potrivit legii penale române, magistrații în calitate de judecători sunt pasibili de răspundere penală pentru comiterea următoarelor fapte:

- *compromiterea intereselor justiției* (prin „divulgarea, fără drept, de informații confidențiale



privind data, timpul, locul, modul sau mijloacele prin care urmează să se administreze o probă (...), dacă prin aceasta poate fi îngreunată sau împiedicată urmărirea penală (...)” sau prin „[d]ezvăluirea, fără drept, de mijloace de probă sau de înscrisuri oficiale dintr-o cauză penală, înainte de a se dispune o soluție de netrimitere în judecată ori de soluționare definitivă a cauzei (...)”;

- *cercetare abuzivă* (exprimată prin „[î]ntrebuintarea de promisiuni, amenințări sau violențe împotriva unei persoane urmărite sau judecate într-o cauză penală, (...), pentru a o determina să dea ori să nu dea declarații, să dea declarații mincinoase ori să își retragă declarațiile” sau prin „(...) producerea, falsificarea ori ticluirea de probe nereale (...)” și

- *represiune nedreaptă* (exprimată prin „[f]apta de a pune în mișcare acțiunea penală, de a lua o măsură preventivă neprivativă de libertate ori de a trimite în judecată o persoană, știind că este nevinovată (...) sau prin „[r]eținerea sau arestarea ori condamnarea unei persoane, știind că este nevinovată (...)”).

Sub aspectul gradului prejudiciabil al acestor fapte rămâne valabilă aceeași consecutivitate. În funcție de sancțiunea prevăzută de legea penală, *compromiterea intereselor justiției* este cea mai ușoară infracțiune (fiind pasibilă de pedeapsa închisorii de la 3 luni la 2 ani sau amendă, iar în varianta sa mai ușoară – de la o lună la 2 ani sau amendă), la celălalt pol plasându-se *represiunea nedreaptă* (cu o pedeapsă de închisoare de la 3 ani la 10 ani în forma sa agravată, iar în forma ușoară – închisoare de la 3 luni la 3 ani, în ambele cazuri cu interzicerea dreptului de a ocupa o anumită funcție). Între aceste limite se află *cercetarea abuzivă* pentru care legea penală prevede pedeapsa închisorii de la 2 la 7 ani cu interzicerea dreptului de a ocupa o anumită funcție.

Bibliografie

1. Antoniu G. *Observații cu privire la anteproiectul unui al doilea Cod Penal*. În: Revista de Drept Penal, 2008, nr.1, p. 9-34.

2. Baltag D., Ghernaja G.-C. *Răspunderea și responsabilitatea juridică a judecătorilor în exercitarea justiției*. Chișinău: ULIM, 2012. 304 p.

3. Bogdan S., Șerban D.A. *Drept penal. Partea specială. Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției*. București: Universul Juridic, 2017. 392 p.

4. Brînză S., Stati V. *Tratat de drept penal. Partea specială*. Vol. II. Chișinău: S.n., 2015. 1300 p.

5. *Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*, încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950, amendată prin protocoalele nr. 3 din 6 mai 1963, nr. 5 din 20 ianuarie 1966 și nr. 8 din 19 martie 1985 și completată cu Protocolul nr. 2 din 6 mai 1963, care fac parte din aceasta. Ratificată de România prin Legea nr.30 din 18 mai 1994. În: Monitorul Oficial nr. 135 din 31 mai 1994.

6. Cozma D. *Imunitatea judecătorului – garanție a independenței acestuia*. În: Закон и Жизнь, 2015, nr. 8, p. 49-52.

7. Cozma D. *Reflecții asupra imunității judecătorului ca element al statutului său juridic*. În: Revista științifică internațională „Supremația dreptului”, 2016, nr. 1, p. 104-111.

8. Cozma D. *Unele reflecții asupra statutului de funcționar public al magistratului*. În: Legea și Viața, 2017, nr. 6, p. 41-45

9. Dragomir F. *Răspunderea penală a magistratului*. București: C.H. Beck, 2011. 372 p.

10. Duvac C. *Infracțiunile contra înfăptuirii justiției din perspective noului cod penal și a codului penal în vigoare*. În: Revista de Drept Penal, 2013, nr. 3, p. 39-77.

11. *Expunerea de motive a Proiectului noului Cod Penal*. [resurs electronic]: <http://just.ro>.

12. Gârbuleț I. *Abaterile disciplinare ale magistraților*. București: Universul Juridic, 2016. 548 p.

13. *Legea nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor*. Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 653 din 22 iulie 2005.

14. *Noul Cod Penal* al României (Legea nr. 286/2009). În: Monitorul Oficial al României nr. 510 din 24 iulie 2009. În vigoare de la 1 februarie 2014.

15. Oprea M. *Infracțiuni contra înfăptuirii justiției*. București: Universul Juridic, 2015.

16. Toader T. *Infracțiunile prevăzute în legile speciale. Reglementare – Doctrină – Decizii ale Curții Constituționale – Jurisprudență*. Ed. a 4-a. București: Hamangiu, 2011.

17. Ulianovschi Gh. *Infracțiuni care împiedică înfăptuirea justiției*. Chișinău: 1999. 174 p.

18. Байсалуева Э.Ф. *Преступления против правосудия, совершаемые лицами, осуществляющими предварительное расследование: квалификация, ответственность*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Тюмень, 2006.

DESPRE AUTORI /ABOUT AUTHORS

COSTACHI Gheorghe,
doctor habilitat în drept,
profesor universitar,
cercetător științific principal la
Institutul de Cercetări Juridice și
Politice

Candidate of Legal Sciences,
professor,
Senior scientific researcher at the
Institute of Legal and Political
Studies
e-mail: costachi70@mail.ru;
tel.: 069125188

COZMA Daniela,
consilier juridic în cadrul Inspecției
Judiciare din România,
doctorandă, Institutul de Cercetări
Juridice și Politice

Legal professional staff assimilated
to judges and prosecutors
at the Judicial Inspection within the
Superior Council of Magistracy,
Bucharest - Romania
PhD student, Institute for Legal and
Political Research,
Republic of Moldova
e-mail: dannyelle27@yahoo.com.